

Esports en català, una identitat pròpia?

Per analitzar el perfil del periodisme esportiu català i quines són les característiques que el defineixen hem deixat que els mateixos periodistes esportius que treballen a Catalunya siguin els encarregats de dissecar el model nacional.

Què ens passa? Al Parlament espanyol es discuteix una "Llei del futbol", els programes més vistos a la televisió són retransmissions de partits de futbol, les audiències dels programes radiofònics esportius de mitjanit es disparen i un diari esportiu és el més venut a l'estat espanyol. L'esport, en general, i el futbol, en particular, s'ha sobrevalorat socialment i els mitjans de comunicació no poden restar al marge d'un fenomen que ha provocat que l'esport hagi deixat de ser un oci "per convertir-se en el negoci de l'oci", segons apunta Ramon Besa, cap d'esports del diari *El País* a Barcelona. La informació esportiva ha perdut l'etiqueta de ventafocs a les redaccions per convertir-se en un dels punts de referència més sol·licitats de l'actualitat.

Tot i aquest esclat actual, a Catalunya existeix una llarga i extensa tradició en periodisme esportiu que ha permès configurar una personalitat pròpia, tot i patir encara algunes deficiències, la més important, segons Jordi Basté, director del programa esportiu *No ho diguis a ningú*, de Catalunya Ràdio, la falta d'un diari esportiu i d'una agència de notícies en català.

La majoria dels periodistes que hem enquestat per confeccionar aquest reportatge coincideixen en tres aspectes a l'hora de valorar la informació esportiva que es fa a Catalunya: l'exhaustivitat, el sentit i el sentit crític. En general

L'absència d'un diari esportiu i d'una agència de notícies en català, són, per Jordi Basté, de Catalunya Ràdio, dos grans dèficits.

hi ha la convicció que s'ha progressat en els darrers anys, tant que el director d'*El Mundo Deportivo*, Santi Nolla, afirma que "la informació esportiva catalana és una de les més completes d'Europa". Qui millor pot analitzar aquesta evolució és Juan José Castillo, president del consell de redacció d'*El Mundo Deportivo*, periodista que ha seguit durant el

darrer mig segle el món de l'esport. Per Castillo "ara hi ha més qualitat perquè els nois surten més ben preparats de les facultats de periodisme. A més els diaris disposen de més pàgines que abans i això permet que es puguin tractar amb més amplitud totes les disciplines esportives". Tampoc s'ha d'oblidar l'obligada pressió informativa que els Jocs Olímpics de Barcelona van exercir sobre els mitjans, que van revaloritzar una sèrie d'esports (waterpolo, hoquei herba, voleibol, handbol...) que fins aquell moment només rebien un tractament marginal als periòdics.

La proliferació de mitjans de comunicació escrits i audiovisuals dificulta l'obtenció de la primícia informativa, un fet que segons Enric Bañeres, cap d'esports de *La Vanguardia*, "ens fa caure en la uniformitat, la poca originalitat", unes facultats que afavoreixen "la informació en-

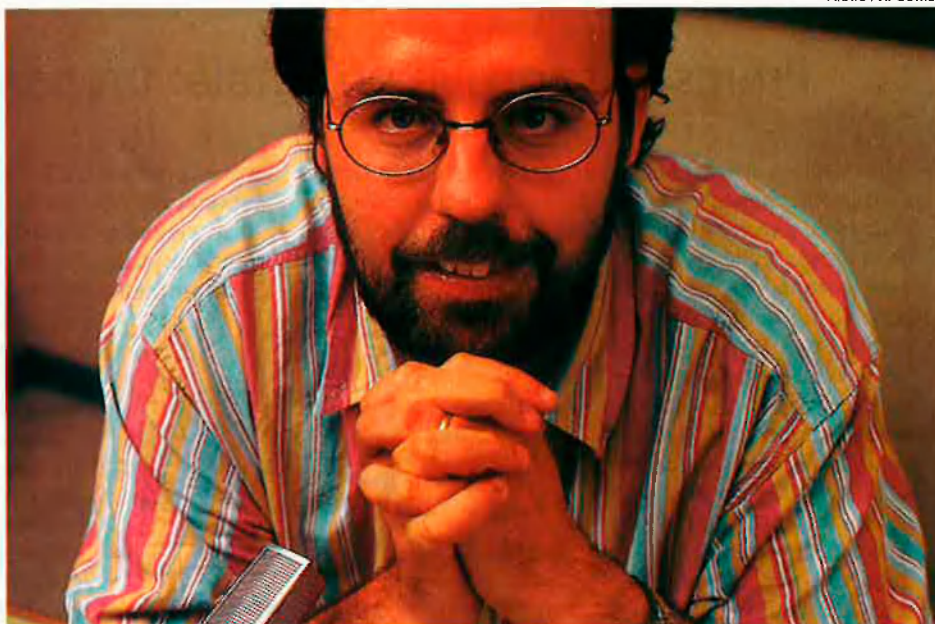
ARXIU / X. GÓMEZ

grecadora en contra del rigor informatiu". Per Baneres, autor, juntament amb Manuel de Seabra i Esther Bonet del *Diccionari de l'esport* (Enciclopèdia Catalana, 1992) "hi ha una perillosa tendència al sensacionalisme imposat per les audiències mediàtiques".

Un model propi. És inevitable establir comparacions entre el periodisme esportiu que es fa a Catalunya i el que es produeix a la resta de l'estat espanyol. Les comparacions, acceptades per tothom perquè realment existeixen notables diferències, refermen la idea que el periodisme català presenta una sèrie de particularitats autòctones. El cap d'esports d'*El Periódico de Catalunya*, Emilio Pérez de Rozas, ho resumeix en una frase: "El periodisme de Madrid està més entregat al poder." Jordi Basté té clar que "als Països Catalans es fa una informació esportiva molt més crítica que a Madrid. Allà es mouen molt més per personalismes, per amistats i per enemics". El "seny i la rauxa" del tarannà català es veu reflectit, segons Basté, en les pàgines d'esports "amb l'aportació de gent que no té res a veure amb aquest món, com un Vázquez Montalbán, un Ernest Lluch o un Sergi Pàmies, que culturitzen una mica la d'informació d'aquest tipus".

Hi ha consens a l'hora d'afirmar que la informació esportiva catalana és més respectuosa que la de la resta de l'estat, tot i que Enric Bañeres tem per què això pugui canviar: "en aquest aspecte ens estem posant a la seva altura i això no és una missió massa optimista. No és bo que les notícies siguin massa frívoles, massa cridaneres, poc formatives esportivament". Per Sebastià Roca, presentador d'esports a TV3, "aquí tractem la informació amb legalitat en la mesura que intentem reflectir la realitat del país, els temes que la gent vol sentir: el Barça, el Bruguera, el Crivillé..."

Catalunya és un país amb una important tradició de premsa en

RICARD CUGAT

català que va quedar trencada després de la guerra civil (vegeu *requadre*). Però després de més de vint anys de normalitat democràtica encara hi ha assumptes sense resoldre, un dels quals és la falta d'un diari esportiu escrit exclusivament en català. Els dos grans rotatius esportius de Barcelona, *Sport* i *El Mundo Deportivo* ja editen setmanalment unes pàgines en llengua catalana i la bona notícia ens la podrien donar en breu els editors de l'*Sport* -Grupo Z- si finalment decideixen tirar endavant el projecte de treure una edició en català com faran ben aviat els seus col·legues d'*El Periódico de Catalunya*, també del Grupo Z. Fa temps, en un congrés de periodisme esportiu, l'editor de l'*Sport*, Josep Maria Casanovas, va afirmar que "l'*Sport* serà en català quan *La Vanguardia* també ho sigui". El cap d'esports de l'*Avui*, Àngel del Castillo, creu que "no hi ha explicació lògica al fet que no hi hagi premsa esportiva en català. L'estructura social del país la requereix". La falta d'una acció empresarial decidida és, per Ramon Besa, d'*El País*, la raó que explica per què Catalunya encara no té un diari esportiu escrit en la llengua nacional, tot i que no descarta que en un futur proper n'hi hagi un "perquè ja hi ha una generació de periodistes

catalans que escriuen en català". En aquest sentit Basté no és tan optimista perquè "dóna la sensació que la gent no estigui acostumada a llegir cròniques esportives en llengua catalana". De moment el primer pas, l'han fet els diaris comarcals, que inclouen cada dilluns un suplement dedicat a l'esport en català, com és el cas de *Regió 7*, *El 9 Nou* o *El Punt*, el qual l'any vinent publi-

Dalt, Jordi Basté, director de 'No ho diguis a ningú', el programa que ha aconseguit fer-se un forat en la competida mitjanit radiofònica. Baix, Enric Bañeres, cap d'esports de La Vanguardia.

Prensa esportiva en català: un passat brillant

Que avui en dia no hi hagi cap diari esportiu en català no s'explica per una manca de tradició a Catalunya. En tot cas haurem de remetre'ns als quaranta anys d'absència forçada de la llengua catalana als mitjans de comunicació per arribar a entendre per què el públic català no troba al quiosc cap periòdic d'informació esportiva escrit en la seva llengua. La primera publicació esportiva en català fou *Sports. Revista Catalana d'Educació Física*, creada l'any 1908 per correspondre informativament al "moviment sportiu prou important que existeix ja avuy a Catalunya, i principalment, a Barcelona", segons s'argumenta a l'editorial de presentació. Però és a la dècada dels anys vint quan es produeix el gran esclat de la premsa esportiva catalana arran de la irrupció d'una nova societat avantguardista i cosmopolita, necessitada d'oci i d'espectacles de masses. Aquest fet va provocar un interès creixent per l'esport, com ho demostren la proliferació d'entitats esportives i centres excursionistes arreu de Catalunya. L'any 1916 apareix *Catalunya Sportiva*, publicació inspirada en la divisa "Cultura, Sport, Catalani-tat"; el 1922, *La Raça*; el 1923, *Sports, Gol* i l'edició setmanal esportiva de *La Publicitat*; l'abril de 1925, *L'Esport Català*, antecessor de *La Nau dels Esports* (1929) i de *La Rambla* (1930). En aquestes publicacions brillaven les cròniques i columnes de periodistes procedents d'altres àmbits informatius (Lluís Aymaní, Antoni Vilà -*Crítias*-, Josep Maria Planes, Joaquim Ventalló, Carles Sindreu, Xavier Regàs...)

tots ells partíceps d'un procés de culturalització del discurs esportiu gràcies a un tipus de crònica sociosportiva que utilitzava registres literaris d'alt nivell. El fenomen s'estendria també als diaris d'informació general, que millorarien qualitativament i quantitativament les pàgines dedicades a l'esport, i al fotoperiodisme, amb noms propis tan importants com Carlos Pérez de Rozas, Agustí Centelles, Joan Bert, Joaquim Brangulí o Josep Gaspar.

En aquest repàs històric no podem oblidar la premsa satírico-esportiva, amb un reguitzell de publicacions que naixien i morien frenèticament. Algunes foren ben efímeres com *Faut!* (1923), *Pa... nal!* (1923), *Orsai* (1924), *La Barrila Deportiva* (1924), *El Safareig Sportiu* (1925), *La Bimba* (1926) o *Sidral Sportiu* (1926), però hi hagué un setmanari que va tenir una llarga i reeixida existència, *Xut!* (1922-36), l'ànima del qual fou Valentí Castany, creador d'una escola de l'humor esportiu, que continuaria després de la guerra amb *El Once* (1945-68).

La premsa esportiva catalana, a la qual s'han d'afegir els innumerable butlletins de clubs i associacions de tot tipus, no era propietat absoluta de la ciutat de Barcelona. A Manresa, per exemple,

van aparèixer tres setmanaris esportius a mitjan anys vint, el més important dels quals fou *A Ple Aire* (1924). *L'Esport Manlleuenc* (1931), *Gol* (Figueres, 1932), *Sport* (Lleida, 1935) o *El Moment Sportiu* (Olot, 1936) demostren que l'esport havia arrelat bé arreu del Principat i que la premsa esportiva en català no és una utopia sinó una realitat històrica perfectament recuperable avui dia. J. F.

carà, en la seva edició de Girona, unes pàgines diàries dedicades exclusivament a l'esport.

L'esport audiovisual en català. A les graelles de programació radiofòniques i televisives existeixen molts espais de

temàtica esportiva, a més de les retransmissions en català. Ràdio

Barcelona en va ser l'impulsor l'any 1976 amb la narració dels partits del Barça de la veu de Joaquim Maria Puyal, que després passaria a formar part de l'equip de retransmissions futbolístiques de Catalunya Ràdio. L'aportació de Puyal a la normalització lingüística de l'ar-

got futbolístic ha estat molt important i ara ningú s'estranya quan escolta allò que un jugador "s'escapoleix de l'escomesa del contrari". Encara abans d'en Puyal, Joaquim Ventalló (1899-1996) havia retransmès per primera vegada un partit sencer de futbol per Ràdio Associació de Catalunya amb motiu d'un partit del Barça jugat a Irun l'any 1928.

D'ençà el mes de setembre de 1996, Catalunya Ràdio ha apostat fort per un programa esportiu a les dotze de la nit, el *No ho diguis a ningú*, dirigit i presentat per Jordi Basté. L'èxit del programa ha sorprès no solament l'empresa sinó també el seu màxim responsable que, lluny d'utilitzar l'estratègia de l'insult, defensa la possibilitat, per exemple, "de fer una entrevista molt tranquil·la a l'alcalde de Barcelona pels deu anys de nominació olímpica mentre de fons escoltes la música de John Lennon". Però les comparacions amb els altres espais esportius emesos a Madrid a la mitjanit són inevitables tot i que Basté deixa molt clar que no vol entrar en la dura competència que mantenen el García (Cadena COPE) i el De la Morena (Cadena SER): "Sempre he dit que si nosaltres som socialment i culturalment diferents a ells, per què no ho hem de ser esportivament."

A la televisió, les retransmissions d'esdeveniments esportius en català van arribar més tard que a la ràdio. L'any 1979, i amb motiu de la final de la Recopa d'Europa de futbol que disputava el Barça a Basilea, qui fou responsable d'esports de Televisió Espanyola a Catalunya, Francesc Peris, no va aconseguir que des de Madrid arribés el permís per locutar el partit en català. No fou fins a un 13 de març de 1982 quan Josep Maria Casanovas i Josep Fèlix Pons van poder utilitzar la llengua catalana per narrar les incidències d'un partit de l'equip barcelonista. Un any més tard, l'arribada de TV3 va coincidir amb l'emissió d'un Barcelona-Ossassuna a càrrec del

'Tems de joc', l'esport per a tothom

El director d'*El Mundo Deportivo*, Santi Nolla, a l'hora de valorar el periodisme esportiu català remarca que "la majoria de mitjans es preocupen més de l'esport espectacular que el de base". Aquest dèficit l'ha intentat cobrir una publicació bimensual, *Tems de Joc*, la "Revista de l'esport per a tothom", que veia llum el gener de 1996. El projecte, impulsat pel Servei d'Esports i Turisme de la Diputació de Barcelona, ja té un any i mig de vida. *Tems de joc* parla de

Primer número de 'El mundo deportivo'. És un dels dos diaris esportius que s'editen a Barcelona.

l'esport més ignorat pels grans mitjans, que "com si fos una mena d'iceberg erràtic, no es veu i no té veu", segons apunta el primer editorial de la revista. La redactora Isabel Rodríguez assegura que *Tems de joc* és una "eina informativa per a la gent que li agrada l'esport" i en destaca la diversitat temàtica que s'hi engloba i l'heterogeneïtat del seu públic, que inclou la majoria d'associacions i federacions esportives de Catalunya. **J. F.**

L'any 1979 Televisió Espanyola va desautoritzar la locució en català de la final de la Recopa d'Europa jugada pel Barça a Basilea.

mencionat Josep Maria Casanovas i de l'ex-jugador i ara tècnic Carles Rexach. Des de llavors el canal autonòmic ha apostat fort per l'esport, sobretot amb l'arribada del Canal 33 que ofereix diversos programes especialitzats (*Tems de Neu, Motor a fons, Basquetmania, Gol a Gol, Forat 18...*)

El futur del periodisme esportiu a Catalunya, que forçosament haurà de filtrar-se per la imminent onada tecnològica, hauria de tenir en compte una argumentació que Josep Pla va escriure l'any 1954: "al periodisme es-

portiu s'hi haurien de dedicar els periodistes més intel·ligents, més independents i més formats".

Jordi Finestres

Puyal, Boet, Merlos i Bassas el 1985. Celebraven els "500 partits de futbol en català".